

TBMM
YEŞİLLER VE SOL GELECEK PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 1659
Tarih : 09-08-2023

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, İş Kanunu ve İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifim gerekçesi ile ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim. 09-08-2023

C. Otlu

Çiçek OTLU

İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler
Esas Komisyon	Plan ve Bütçe
Tarih: 1 Ekim 2023	Esas No: 2/1520

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LİĞİ
0 9 Ağustos 2023
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
0 9 Ağustos 2023
No: 1263764

GEREKÇE

Ev içerisinde yaşayanlar tarafından yapılabilecek temizlik, ütü, yemek yapma, çamaşır, bulaşık yıkama, alışveriş ve bahçe işleri ile çocuk, yaşlı veya özel bakıma ihtiyacı olan kişilerin bakım işlerinin ev halkı dışındaki bireyler tarafından yapılması işleri ev hizmeti sayılmaktadır. Türkiye’de sayıları 2 milyona yakın olan ev işçileri, emek sömürüsüne en çok maruz kalan kesimi oluşturmaktadır. SGK/İşKur Meslek Kod Listesinde “Hizmetçi-Ev İşleri” olarak tanımlanan ev işçilerinin yüzde doksanını kadınlar oluşturmaktadır. Ev işçilerinin, güvencesiz, kayıt dışı çalışmaları, kıdem ihbar tazminatı, emeklilik hakkı gibi birçok yasal haktan mahrum kalmalarına neden olmaktadır. İşverenler ile bir iş sözleşmesine dayanarak çalıştırılan işçilerin çalışma şartları ve çalışma ortamına ilişkin hak ve sorumluluklarını düzenleyen 4857 Sayılı İş Kanununun 4. maddesi ile işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ve mevcut sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi için işveren ve çalışanların görev, yetki, sorumluluk, hak ve yükümlülüklerini düzenleyen 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 2. maddesinde eve hizmetlerinde çalışanlara kanun hükümlerinin uygulanamayacağı belirtilmiş ve ücret, zaman gibi kriterler ev işçileri için gerçekleşmiş olmasına karşın, ev işçileri kapsam dışı bırakılmış, “işçi” sayılmamıştır.

Ev işçisi-işveren ilişkisine ilişkin düzenlemeler, ev işçilerinin hak ve yükümlülükleri, hizmet sözleşmesinin feshi, ihbar tazminatı, yıllık izin, hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil hakları 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun hizmet sözleşmesi hükümleri uyarınca belirlenmektedir. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nun 4. maddesinde, kısa ve uzun vadeli sigorta kolları uygulaması bakımından kimlerin sigortalı sayılacağı belirtilmektedir. 5510 sayılı Kanunun, 1-4-2015 tarihinde yürürlüğe girer ek madde 9’da çalışma gün sayısı 10 gün ve daha fazla olan sigortalılar hakkında Kanunun 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi (Hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar) kapsamındaki sigortalılara ilişkin hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir. Kısa ve uzun vadeli sigorta kolları uygulaması bakımından ev emekçilerinin hak kayıpları oluşmaktadır.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin 25. maddesi, “Herkesin gerek kendisine gerekse ailesi için, beslenme, giyim, barınma, sağlık ve öteki sosyal hizmetler de içinde olmak üzere; sağlığını ve güvencini sağlayacak, uygun bir yaşam düzeyine hakkı vardır. İşsizlik, hastalık, dulluk, yaşlılık ya da geçim olanaklarından kendi isteği ve iradesi dışında yoksun kalma gibi durumlarda sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Analık ve çocukluk, özel koruma ve yardım görme hakkına sahiptir. Bütün çocuklar, evlilik içinde ya da dışında doğsunlar aynı sosyal korunmadan yararlanırlar.” hükmü ile en temel insan hakları arasında sosyal güvenlik hakkını da saymıştır.

Anayasanın 60. maddesi “Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.” diyerek sosyal güvenlik hakkını tanımlamıştır. Milyonlarca kadının ev işçisi olarak çalışmasına karşın, SGK verilerine göre, 2022 yılı temmuz ayında 10 günden fazla çalışan sigortalıların toplam sayısı 42 bin 920 kişidir. Aynı işveren yanında 10 günden az çalışan ev işçileri için işverenin uzun vadeli genel sağlık sigorta primi ile işsizlik sigortası primi ödeme yükümlülüğü bulunmamaktadır. Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) 2011 yılında Uluslararası Çalışma Konferansında kabul edilen “189 sayılı Ev İşçileri için İnsana Yakışır İş hakkında ILO Sözleşmesi”, doğrudan ev işçilerinin haklarına odaklanan ilk uluslararası sözleşme niteliğinde olup, imzacı devletlere; ev işçilerinin haklarının korunmasını sağlamak üzere tüm tedbirleri almaları, temel insan haklarını gözetmeleri, insana yakışır iş ve yaşam koşullarını sağlamaları, çalışma sürelerini, fazla mesai ücretlerini, hafta tatillerini, yıllık ücretli izinleri düzenlemeleri, ev işçilerinin kendi örgütlerini kurma ve ilgili örgütlere üye olmalarını sağlamaları, her türlü ayrımcılık, Suiistimal, taciz ve

şiddet karşısında kapsamlı koruma, şikâyet mekanizmaları geliştirmeleri, sağlık ve barınma hizmetleri konusunda tedbirler almaları yükümlülükleri getirmektedir.

6331 sayılı ve 4857 Sayılı kanunların hükümlerinin uygulanmayacağı ifade edilen ev işçileri yasalarda ve uygulamada ayrımcılığa maruz kalmaktadır. Uzun çalışma saatlerine karşın, fazla mesai ücretleri verilmemektedir. Özellikle yatılı çalışanlar bu konuda ağır hak ihlali yaşamaktadır. İşe girerken yapmayı taahhüt ettikleri işin içeriği sürekli değiştirilip, arttırılmaktadır. Sıklıkla ev işçisinin haysiyetini, duygularını inciten, söz, tavır ve davranışlara maruz kalmaktadırlar. Mobbing, taciz, şiddet ve istismar vakaları azımsanamayacak ölçülere varmış durumdadır. Ev bir işyeri olarak kabul edilmediği için ev mekânında ev işçilerinin yaşadığı kazalar, ölümler, hastalıklar da iş kazası, iş cinayeti ve meslek hastalığı olarak tanımlanmamaktadır. Ağır koşullarda, sosyal ve ekonomik olarak güvencesiz, kayıt dışı çalışmak zorunda kalmaları hak ihlallerine neden olmaktadır.

Ev işçileri; uzun çalışma saatleri, kapalı mekanda çalışmaları, sağlığa zararlı malzeme kullanımı, aşırı fiziksel güç kullanma gibi nedenlerle kronik yorgunluk, deri hastalıkları, bel, sırt ve diz rahatsızlıkları yaşamakta bunun yanı sıra işverenin yoğun psikolojik baskısı ve şiddeti nedeniyle depresyon gibi problemlerle karşılaşmaktadırlar. Bu sağlık sorunlarından bir kısmının meslek hastalıkları olarak sınıflandırılması gerekmektedir.

Sosyal güvenlik, insanların bulundukları toplumlarda insan onuruna yaraşır bir şekilde, yaşamalarının ve kişisel özgürlüklerinin en önemli teminatıdır. Anayasada tanımlanan sosyal devlet olmanın ilkeleri ve eşitlik ilkesi gereği; hane içinde icra edilen işleri yapan ev emekçileri ile bu işler için istihdam edilenlerin hak ve yükümlülüklerinin düzenlenmesi ile hak sahiplerine malullük, yaşlılık ve ölüm hâlinde uygulanacak sosyal sigorta hükümlerinin düzenlenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, ev işçilerinin 4857 sayılı İş Kanunu, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kapsamına alınmaları ve bu kanunlarda yeni düzenleme yapılması gerekmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 6. maddesinde, sigortalı sayılmayanlar listelenmiş ve (c) fıkrasında "Ev hizmetlerinde çalışanlar (Kanunun ek 9. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında sigortalı olanlar ile ücretle aynı kişi yanında ay içinde 10 gün ve daha fazla süreyle çalışanlar hariç) hükmünün kaldırılarak 10 günden az çalışan ev işçileri için çalışma barışı ve eşitlik sağlanması amaçlanmıştır.

MADDE 2- 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun, 4. maddesinde kanun hükümlerinin uygulanmayacağı istisnalar arasında (e) bendinde ev hizmetlerinde çalışanlar yer almaktadır. Ev işçilerinin, işverenler ile bir iş sözleşmesine dayanarak çalıştırılan işçilerin çalışma şartları ve çalışma ortamına ilişkin hak ve sorumluluklarını düzenleyen İş Kanunu'nun kapsamı dışında bırakılması Anayasa'nın sosyal güvenlik ve eşitlik ilkesine, uluslararası sözleşmelere aykırılık teşkil etmektedir. Bu madde ile ev işçilerinin işçi sayılıp kanunun belirlediği haklardan yararlanmaları amaçlanmıştır.

MADDE 3- İşyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ve mevcut sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi için işveren ve çalışanların görev, yetki, sorumluluk, hak ve yükümlülüklerini düzenleyen 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 2. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde; kamu ve özel sektöre ait bütün işlere ve işyerlerine, bu işyerlerinin işverenleri ile işveren vekillerine, çırak ve stajyerler de dâhil olmak üzere tüm çalışanlarına faaliyet konularına bakılmaksızın kanunun uygulanacağını ancak ev hizmetleri faaliyetinde bulunanların bu kanun hükümlerinin uygulanmayacağı hükmü bulunmaktadır. Kanunun 2. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin yürürlükten kaldırılarak ev işçilerinin iş sağlığı ve güvenliği haklarından yararlanmalarının sağlanması amaçlanmıştır.

MADDE 4- Yürürlük maddesidir.

MADDE 5- Yürütme maddesidir.

**SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNU, İŞ
KANUNU VE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2- 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3- 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 4- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.